

Gardn, s. r. o.
Hronské Kľačany 653
935 29 Hronské Kľačany, SR
IČO: 52 075 567
IČ DPH: SK2120895733
tel.: +421 915 744 006
e-mail: dusan@gardn.sk
www.gardn.sk

landscape
ecology
garden
design

KRAJINÁRSKA ŠTÚDIA

Krajinárske posúdenie zámeru rozšírenia ťažby v ťažobnom priestore Šiatorská Bukovinka s dôrazom na opatrenia pre zabezpečenie zachovania nenarušeného rázu krajiny vo vzťahu k Národnej prírodnej rezervácii (NPR) Šomoška v súlade s Metodikou identifikácie charakteristického vzhľadu krajiny MŽP SR.

VÚC: Banská Bystrica

Okres: Lučenec

KATASTRÁLNE ÚZEMIE: Šiatorská Bukovinka

Kataster nehnuteľností registra: C

Parc. č.: 2002/2; 2005/1; 2005/2

ZADÁVATEĽ: OTONYCTERIS s.r.o., Prostredná Môlča 32, 974 01 Môlča

AUTOR ŠTÚDIE: Gardn, s.r.o., Hronské Kľačany 653, 935 29 Hronské Kľačany

VYPRACOVALI: Ing. Dušan Daniš, PhD. – autorizovaný krajinný architekt 0068KA

Ing. Juraj Modranský, PhD.

Ing. Martina Slámová, PhD.

DÁTUM: 05/2021

OBSAH

1	UMIESTNENIE NAVRHOVANEJ ČINNOSTI A ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE	3
2	VYMEDZENIE ÚZEMIA A URČENIE HRANÍC	3
3	POSÚDENIE VIZUÁLNYCH VLASTNOSTÍ KRAJINY	4
3.1	Vizuálno-optometrické vlastnosti krajinného priestoru	5
	Vizuálne pásma a sektory	6
	Identifikácia stanovíšť a vyhotovenie fotodokumentácie	9
3.2	Krajinný obraz	12
3.3	Krajinný ráz	14
3.4	Charakteristický vzhľad krajiny	18
3.5	Vizuálny impakt a riziká zániku črt krajiny	19
	Vizuálna kapacita krajiny a vizuálna exponovanosť	19
3.6	Odporúčania pre začlenenie nových objektov do krajiny	20
4	ZÁVER	22
	POUŽITÁ LITERATÚRA	23

1. UMIESTNENIE NAVRHOVANEJ ČINNOSTI A ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE

Riešený zámer je umiestnený v katastrálnom území Šiatorkská Bukovinka na parcele KNC 2002/2; 2005/1; 2005/2 v lokalite Malý mlyn, v lesných porastoch v južnej až centrálnej časti predmetného katastrálneho územia. V súčasnosti sa tu nachádza ťažobný priestor pre dobývanie kameňa, ktorý je v predmetnom zámere navrhnutý na rozšírenie (obr. 1), čo je predmetom posúdenia predkladanej krajinárskej štúdie. Územie je svahovité od cca 350-400m n. m. v súčasnom aktívnom ťažobnom priestore, až po cca 450m n. m., kam siaha plánované rozšírenie ťažobného priestoru.

Obrázok 1: Konceptia navrhovaného zámeru

2. VYMEDZENIE ÚZEMIA A URČENIE HRANÍC

Územie je vymedzené v pôdoryse riešení rozsahom v zmysle predloženej koncepcie navrhovaného zámeru (obr. 1). Na západe ho uzatvára prevádzková hranica súčasného ťažobného priestoru, na juhu, severe a východe ide o v súčasnosti nie vymedzenú samostatnú katastrálnu parcelu a hranica navrhovaného rozšírenia ťažobného priestoru sa nachádza, okrem východnej, v zapojenom lesnom poraste.

3. POSÚDENIE VIZUÁLNYCH VLASTNOSTÍ KRAJINY

Rozmanitosť európskych krajín, hodnotovo-významové vlastnosti krajiny a zachovanie charakteristických črt krajín sú prioritnými cieľmi Európskeho dohovoru o krajine (EDoK) (RADA EURÓPY, 2000). Vizualne vlastnosti krajiny poskytujú rozsiahlu sústavu informácií o tom, čo krajina obsahuje, čo vytvára charakter krajiny a jej spoločenskú hodnotu. Vizualný vnem z konkrétnych objektov, alebo častí krajiny sa prenáša pomocou znakov sústavy do našej mysle a videným objektom môžeme pripisovať názvy, vlastnosti, či charakteristiky. Znak umožňuje asociáciu označovaného a označujúceho; označuje a odkazuje na niečo. Asociácie umožňujú priradzovanie významov na základe známych súvislostí a skúseností. Preto, ak porozumieme významu znakov v krajine vieme ich interpretovať v súvislostiach s inými krajinami. Takto dokážeme porovnať vizualnú kvalitu rôznych krajín, určiť znaky, ktorými sa odlišujú, alebo tvoria ich hodnotu. Na druhej strane pomenujeme symptómy, ktoré vizualnú kvalitu vzhľadu krajiny znižujú.

Objektom posúdenia je územie, v ktorom existuje zámer rozšírenia ťažby suroviny (andezit) v Lome Šiatorská Bukovinka a predmetom posúdenia je vizualný dopad zámeru rozšírenia kameňolomu na krajinný obraz, ráz a charakteristický vzhľad krajiny.

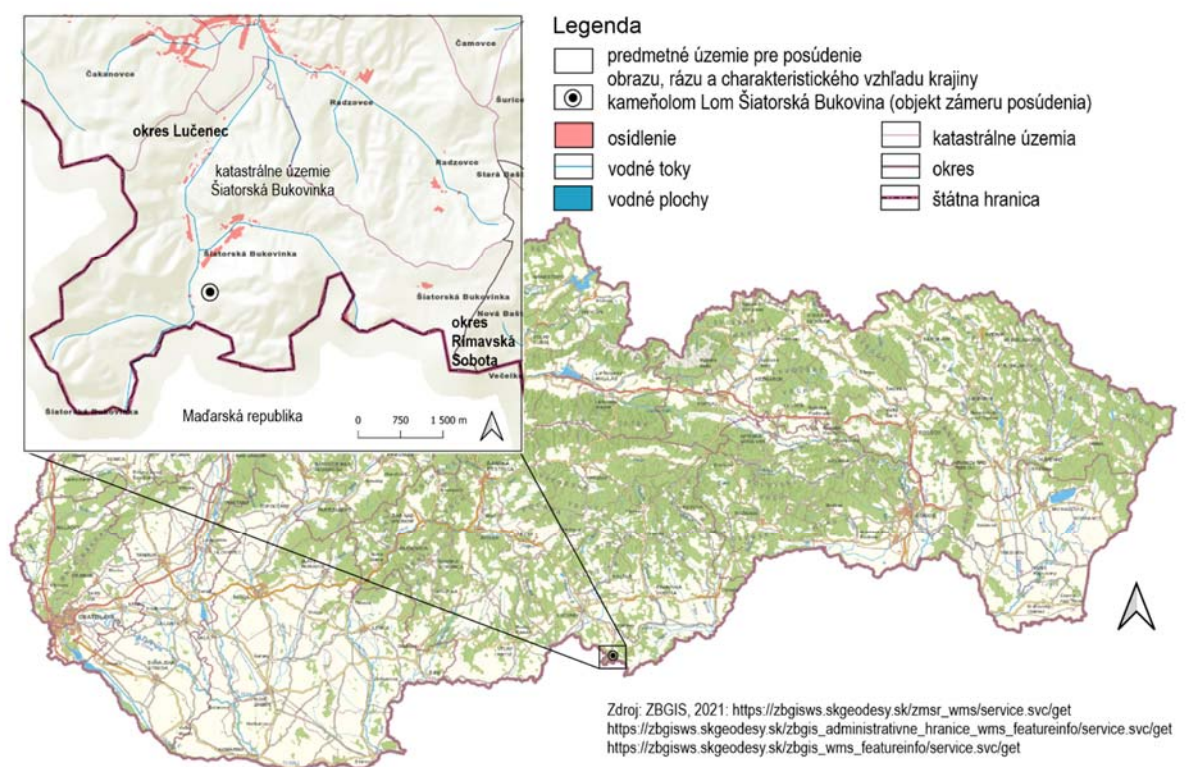
Vzhľad krajiny sme posudzovali s využitím Metodiky identifikácie a hodnotenia charakteristického vzhľadu krajiny (JANČURA *et al.*, 2010). Metóda pozostáva z 5-tich krokov:

- Vizualno-optometrické vlastnosti krajiny.
- Krajinný obraz môžeme pozorovať a charakterizovať typické znaky. Typické znaky reprezentujú krajinný typ – má určitý súbor znakov, ktoré sa môžu v rôznych krajinách opakovať.
- Krajinný ráz – charakter krajiny hodnotíme podľa špecifických znakov (v symbolickej krajine aj podľa symbolov). Špecifické znaky vyjadrujú individuálnu odlišnosť krajín, originalitu a jedinečnosť. Neopakovateľnosť kombinácie znakov pridáva krajine hodnotu. Symboly sú viacvrstvové znaky a sú vedomým odkazom na hlbšie súvislosti nášho života v súvislosti s vierou, spoločenskými kultúrnymi a historickými hodnotami, sú nadčasové a niekedy aj multikultúrne.
- Charakteristický vzhľad krajiny môžeme monitorovať na základe vizualného prejavu črt krajiny, aby sme zistili, či sa jeho kvalita zvýšila, znížila, alebo sa nemení.
- Vizualný impakt sa prejavuje symptómami. Sú negatívne znaky v krajine, ktoré signalizujú poruchy jej fungovania, alebo reprezentujú prítomnosť cudzorodých objektov, alebo procesov. Vizualná exponovanosť a kapacita krajiny určia, koľko cudzorodých objektov je možné do priestoru vložiť bez toho aby sme znížili vizualnú kvalitu krajiny.

Pre účely zámeru rozšírenia ťažby v Lome Šiatorská Bukovinka sme spracovali materiál o krajinnom obraze, krajinnom ráze a charakteristickom vzhľade pre širšie územie – 6800 ha. Posúdenie zámeru rozšírenia ťažby v Lome Šiatorská Bukovinka sa týka lokality na západných svahoch, v dolnej časti vrchu Šiator (662 m n. m.), v Cerovej vrchovine, v katastrálnom území Šiatorská Bukovinka. Fotodokumentácia bola vytvorená z blízkeho okolia predmetnej lokality. Diaľkové pohľady sme nedokumentovali, pretože kameňolom sa nachádza v hlbokom úzkom údolí a nie je vizualne exponovaný ani geograficky ani axiologicky (neexistuje vizualný kontakt s pamiatkovo chráneným objektom ani objektom ochrany prírody a krajiny v 4. a 5. stupni ochrany). Poloha predmetného územia na Slovensku a v regióne je na Obr. 2.

Lom Šiatorská Bukovinka

Cerová vrchovina má veľký potenciál vo využívaní nerastných surovín (andezit, čadič a piesok) a dobývanie nerastných surovín bolo a aj je dôležitou ekonomickou aktivitou v regióne. Menšie opustené lomy sú v rôznom štádiu samo-rekultivácie. Zvyšujú rôznorodosť krajiny a vytvárajú vhodné podmienky pre výskyt najmä plazov, prípadne vtáctva (skalné hniezdiče). Aktívne veľko-objemné lomy pôsobia na svoje blízke okolie negatívne (hluk, prašnosť) a vzhľadom na rozsiahlejšie územie predstavujú aj ohrozenie kvality vzhľadu krajiny. (CHRÁNENÁ KRAJINNÁ OBLASŤ CEROVÁ VRCHOVINA, 2021). Predmetom posúdenia rozšírenia ťažby vo vzťahu k vizuálnym vlastnostiam krajiny je jeden z takýchto veľkých aktívnych lomov je Lom Šiatorská Bukovinka na parcele č. 2005/2 a zámeru rozšírenia ťažby na parcele č. 2005/1. V kameňolome sa ťaží vyvretá hornina – amfibolický andezit doskovitej odlučnosti a je to veľmi kvalitný stavebný materiál. Priamo v kameňolome sa vyrába široký sortiment prírodného drveného kameniva, a to od drobných frakcií cez hrubé kamenivo, štrkodrvinu až po lomový kameň. Významný podiel z produkcie spoločnosť vyváža do Maďarskej republiky (KOĽAJOVÉ A DOPRAVNÉ STAVBY, 2021).

Obrázok 2: Poloha katastrálneho územia Šiatorská Bukovinka a Lomu Šiatorská Bukovinka v Slovenskej Republike

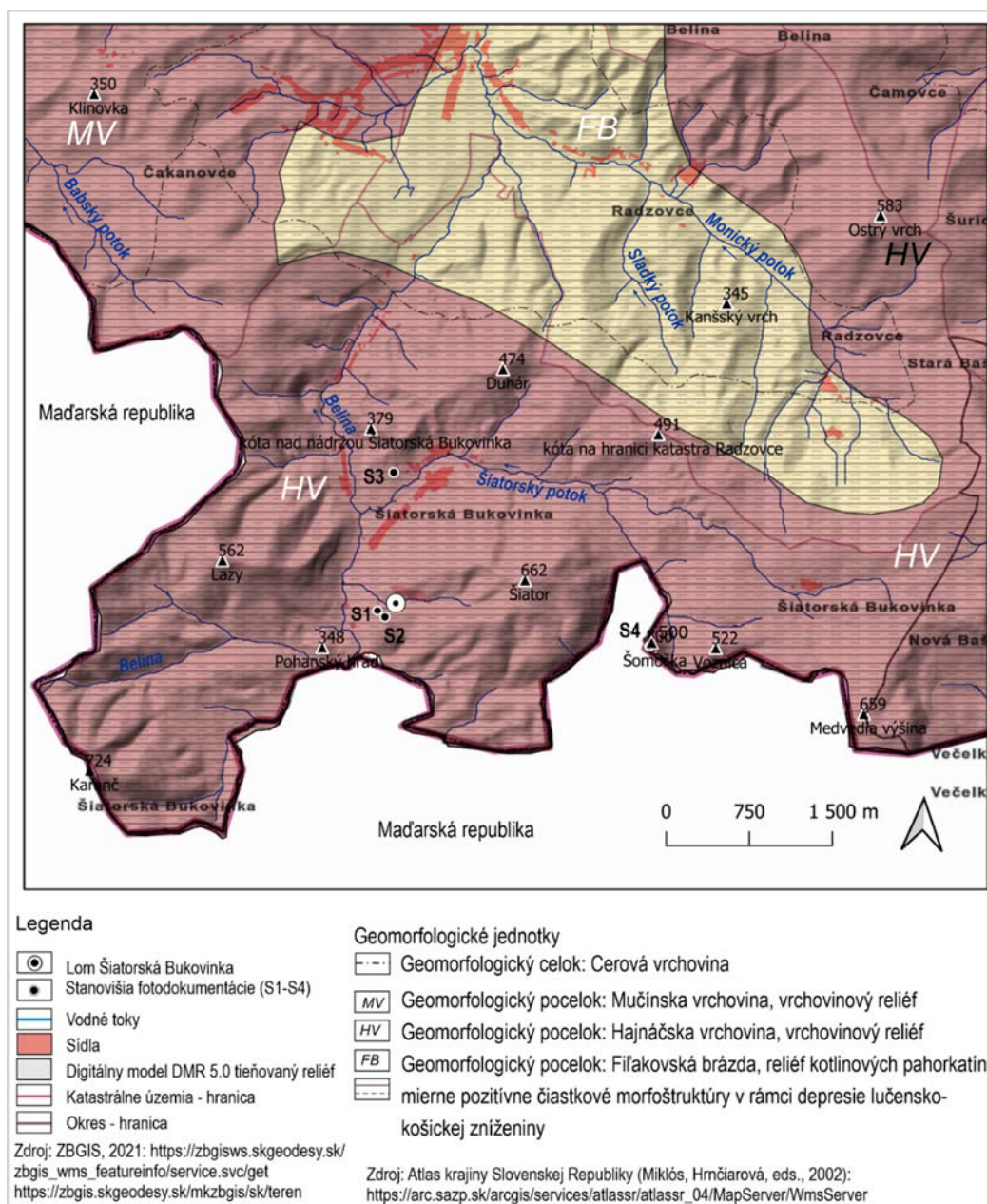
3.1. VIZUÁLNO-OPTOMETRICKÉ VLASTNOSTI KRAJINNÉHO PRIESTORU

Geomorfologické charakteristiky

Konfigurácia tvarov mezo-reliéfu predmetného širšieho územia vyplýva zo začlenenia územia v geomorfologických jednotkách (obr. 3).

- Sústava: Alpsko-Himalájska; Pod-sústava: Karpaty
- Provincia: Západné Karpaty; Subprovincia: Vnútorne Západné Karpaty
- Oblasť: Matransko-Slanská; Celok: Cerová vrchovina

Z hľadiska typov reliéfu rozdelených podľa výškovej členitosti v Cerovej vrchovine a aj v predmetnom území prevažuje vrchovinový typ reliéfu a jeho relatívna výšková členitosť sa pohybuje od 101 m do 310 m. Na väčšine predmetného územia sa nachádza geomorfologický podcelok Hajnáčska vrchovina. Od severu zasahuje do územia geomorfologický podcelok Fiľakovská brázda s kotlinovými pahorkatinami, a na severozápade Mučínska vrchovina (MIKLÓS, L., T. HRNČIAROVÁ eds. 2002).

Obrázok 3: Geomorfologické jednotky a typy reliéfu podľa výškovej členitosti

Vizuálne pásma a sektory

Vizuálne pásma (VP) sa klasifikujú podľa vzdialenosti, z ktorej dokážeme rozoznať objekt zámeru alebo návrhu. Vizuálne sektory (VS) určujú smer pohľadu na objekt z pozície voči svetovým stranám. Niektoré objekty sú viditeľné vo viacerých sektoroch, a k nim patria aj veľkoobjemné kameňolomy.

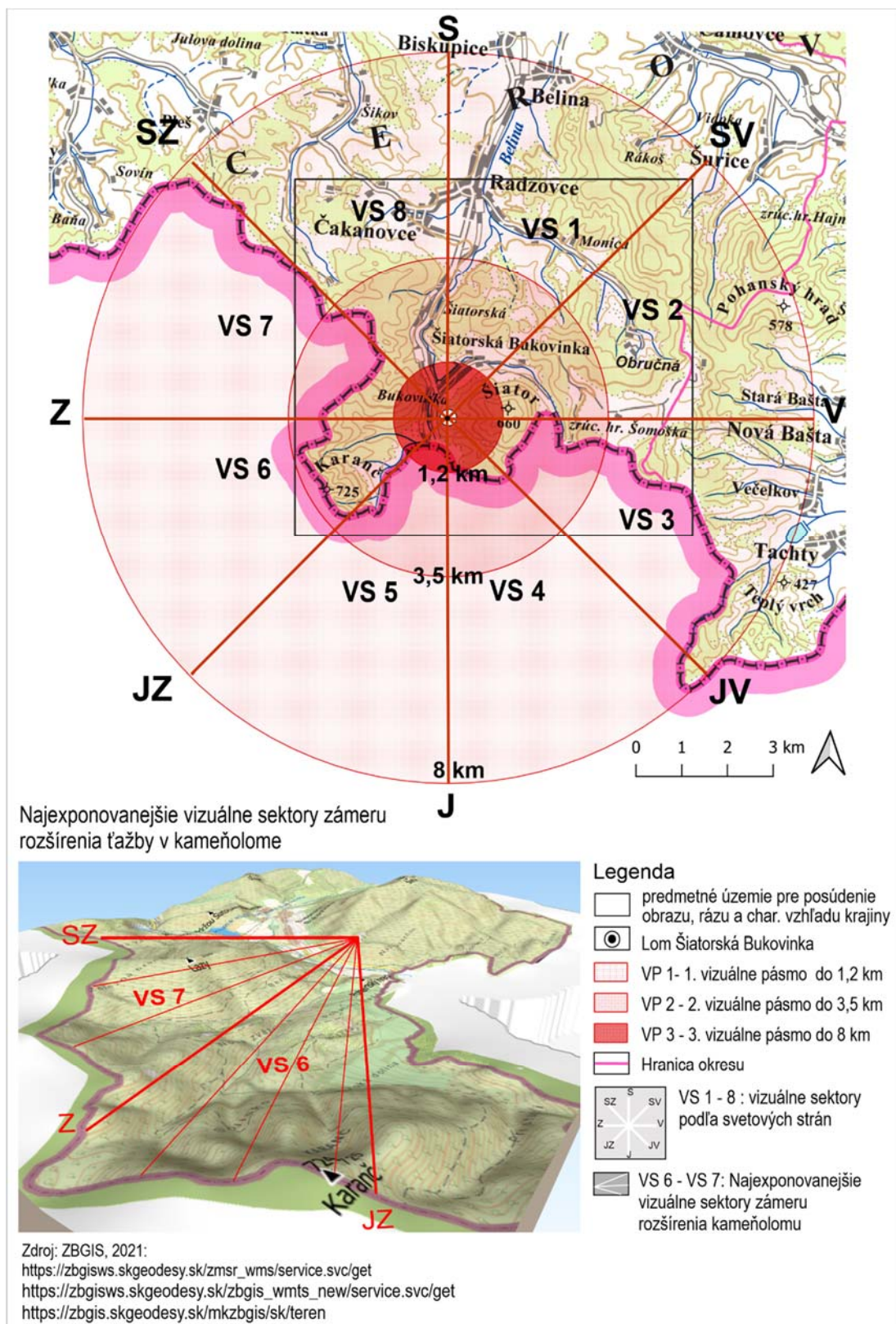
Kameňolomy majú zväčša farbu aj textúru výrazne odlišnú od okolitej krajinej pokrývky. Preto, plošne rozsiahlejšie kameňolomy s polohou vo vrcholových častiach pohorí sú viditeľné aj v stredne ďalekých a ďalekých pohľadoch.

Lom Šiatorská Bukovinka sa nachádza v Hajnáčskej vrchovine, na západných svahoch vrchu Šiator (662 m n.m.), v jeho dolných partiách nad údolím potoka Belinka. Kameňolom vypĺňa dolnú časť mikropovodia pravostranného bezmenného občasného prítoku Belinky a jeho vrchné steny zasahujú do nadmorskej výšky okolo 400 m n.m.. Rovnakú pozíciu v mezoštruktúrach reliéfu bude mať aj priestor zámeru rozšírenia ťažby. Vrchné steny by zasahovali do nadmorskej výšky približne 430 m n.m, po rozvodnicu k susednému mikropovodiu (severne od súčasného lomu).

Dohľadnosť a rozhľady ovplyvňuje konfigurácia terénu, vzdialenosť pohľadových horizontov (rozvodníc), prítomnosť reliéfnych dominant a krajinná pokrývka. V predmetnom území prevažuje vrchovinový reliéf a kompaktné lesy pokrývajú svahy údolí a rovnako sa vyskytujú aj vo vrcholových častiach Hajnáčskej vrchoviny. Pre účely štúdie sme rozlíšili nasledujúce vizuálne pásma (VP): VP 1 – veľmi blízke pohľady (do 1,2 km); VP 2 - blízke pohľady (do 3,5 km); VP 3 - stredne ďaleké pohľady (do 8 km); (Obr. 4 a 5). Reliéfny dominantami predmetného územia sú vrchy Karanč (724 m n.m.) a Šiator (662 m n.m.). Oba vrchy sú vizuálne výrazné, aj v stredne ďalekých pohľadoch (do 8 km), a to z hlavnej cesty hlavne v severovýchodnom a severozápadnom vizuálnom sektore (VS 1 a VS 8). Výraznými vrchmi vo VS 8 v blízkych pohľadoch sú Lazy (562 m n.m.) a Duhár (474 m n.m.). Z východného, severovýchodného a severného pohľadu je vizuálnou kultúrno-historickou a prírodnou dominantou hradný vrch Šomoška (500 m n.m.). Šomoška sa nachádza na východ od vrchu Šiator (662 m n.m.), a predmetný kameňolom (súčasný stav: 400 m n.m. – návrh: 430 m n.m.) nie je viditeľný cez vrch Šiator. Vo veľmi blízkych pohľadoch je zaujímavý pahorok Pohanského hradu (348 m n.m.), ktorý sa nachádza v údolí potoka Belina na štátnej hranici s Maďarskou republikou. Z Pohanského hradu bude zámer rozšírenia ťažby viditeľný (Obr. 6).

Rozľahlosť krajinného priestoru sme určovali vo VP 2, pretože predmetné územie je odtiaľ najlepšie viditeľné. Vizuálny horizont východne a západne od predmetnej lokality tvorí rozvodnica povodia potoka Belina. Z južnej strany vizuálny horizont uzatvára pahorok Pohanského hradu (348 m n.m.) a zo severnej strany je to rozvodnica mikropovodia, ktorá vybieha od západu z vrchu Lazy (562 m n.m.) do údolia potoka Belina. Severo-južná vzdialenosť medzi vrchom Lazy na severe a Pohanským hradom na juhu je približne 2 km. Vzdialenosť od východnej rozvodnice potoka Belina po západnú je približne 4 km. Priemerné prevýšenie v tomto vizuálne ohraničenom krajinnom priestore je 320 m, čo je mierne za hornou hranicou kategórie vrchoviny (101 m – 310 m). Z uvedených charakteristík vyplýva, že kameňolom sa nachádza vo vizuálne kompaktnom krajinnom priestore, ktorý neumožňuje diaľkové pohľady na lokalitu (a súčasne ani výhľady z lokality), lebo leží v údolnej polohe a v nižších partiách svahov okolitých vrchov.

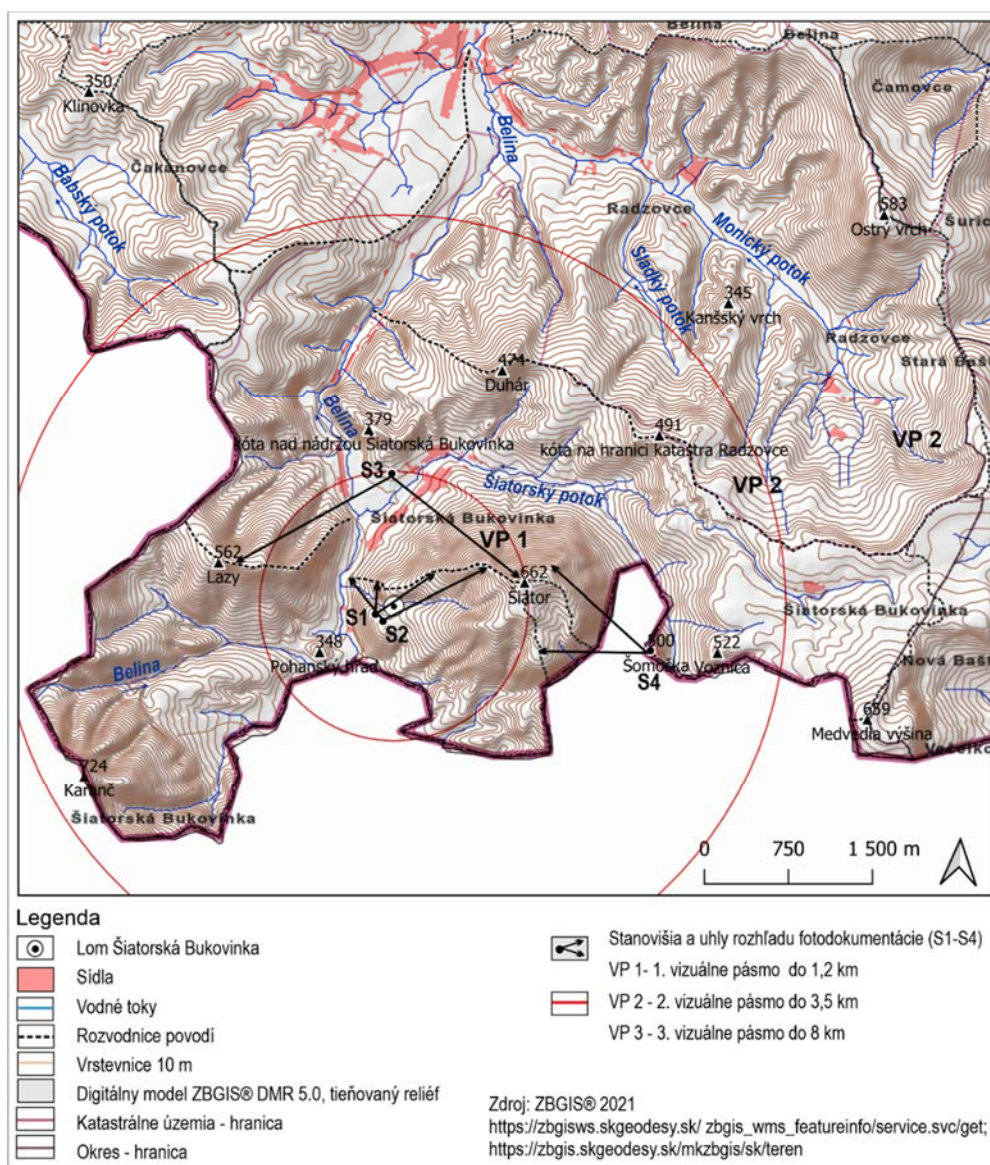
Vo VP 1 sa nenachádzajú rekreačné zariadenia, ale cez územie prechádza niekoľko turistických chodníkov a hlavná štátna cesta, ktorá smeruje na hraničný prechod do Maďarskej republiky. Vo VP 2 sa vo vizuálnych sektoroch VS 6 a VS 7 (oproti kameňolomu) nachádzajú turistické chodníky, ktoré síce vedú prevažne lesom, ale z výhľadov spod vrchu Karanč (724 m n.m.) i z jeho vrcholu bude predmetné územie zámeru rozšírenia kameňolomu výborne viditeľné (Obr. 4 a 6).

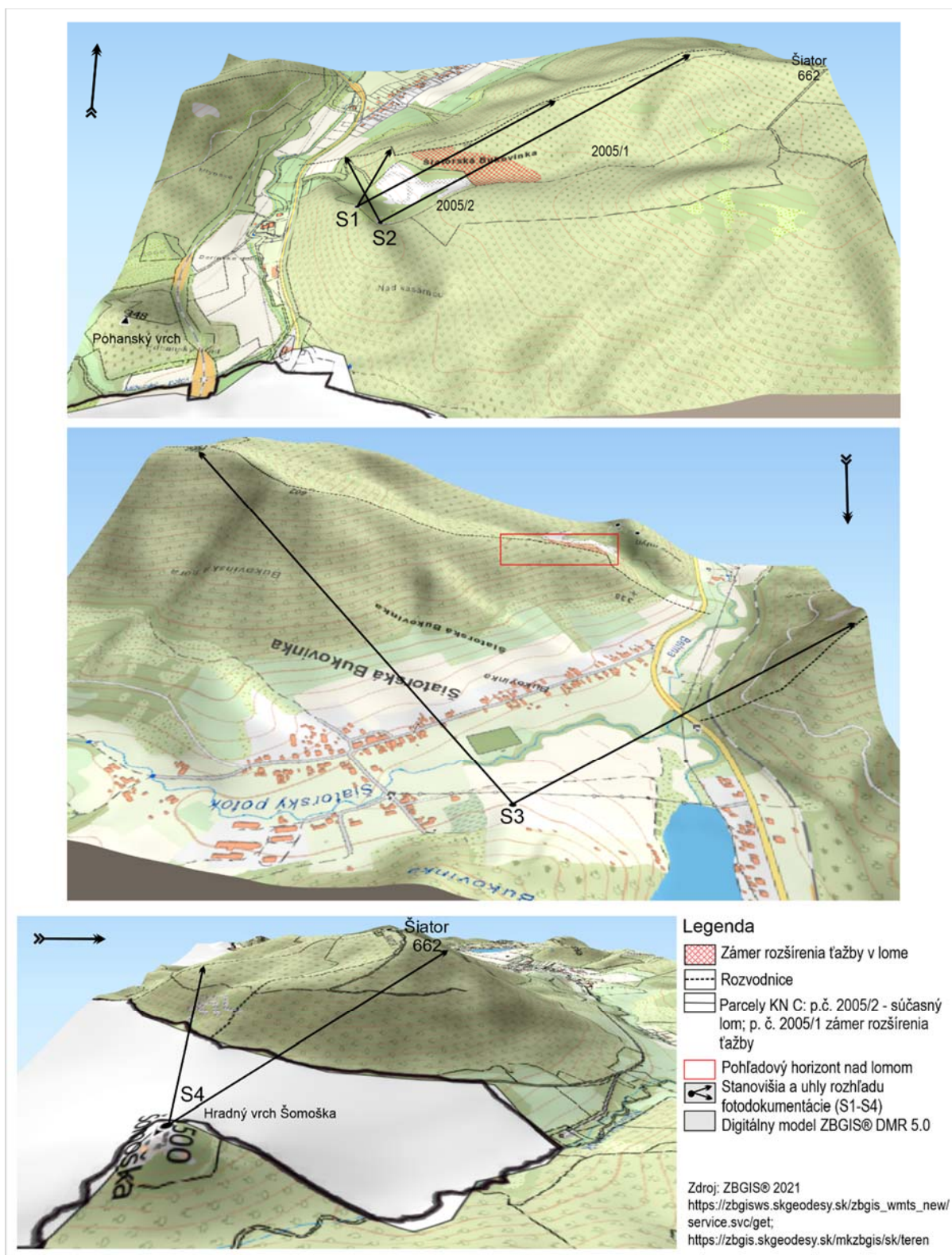
Obrázok 4: Vizuálne pásma, vizuálne sektory a najexponovanejšie pohľady

Identifikácia stanovišť a vyhotovenie fotodokumentácie

Fotografie nemajú ilustračný význam, ale sú dôkazovým materiálom stavu krajiny a nástrojom pre monitorovanie zmien. Terénny prieskum bol realizovaný 24.3.2021 a celkovo sme zdokumentovali pohľady na predmetnú lokalitu zo 4 stanovišť. Charakteristika stanovišť je v Tabuľke 1 a zobrazené sú na Obrázku 5. Vizuálne najexponovanejšie sú pohľady z VS 6 (JZ-Z) a VS 7 (Z-SZ) vo vizuálnom pásme VP 1 (do 1,2 km) a VP 2 (do 3,5 km). Súčasťou hodnotenia vizuálneho vplyvu činností na krajinu je aj monitoring súčasného stavu vo vzťahu k možným vizuálnym zmenám. Takéto monitorovacie stanovište sme určili S3 (Obrázok 5, 6, 9) a z neho je možné monitorovať zmeny na rozvodnici mikropovodia, za ktorým sa nachádza predmetný kameňolom. V prípade, ak by sa ťažba časom rozšírila aj za hranicu rozvodnia, tak by sa kameňolom stal viditeľný aj v stredne ďalekých pohľadoch vo VP 3 a to hlavne zo smeru VS 1 a VS 8 (Obrázok 6 a 9). Stanovište S1 a S2 dokumentujú veľmi blízky pohľad na kameňolom a z hľadiska posudzovania zmeny kvality vzhľadu krajiny nie sú relevantné, avšak sú dôležité pre simulácie návrhov (napríklad budúca rekultivácia lomu) (Obrázok 6, 7, 8.). Stanovište S4 je na hradnom vrchu Šomoška a pohľad z neho dokazuje, že návrh rozšírenia kameňolomu a ani jeho súčasný stav nie je vo vizuálnom kontakte s hradným vrchom (Obrázok 6 a 10).

Obrázok 5: Stanovišťa fotodokumentácie a vizuálne pásma

Obrázok 6: Pohľady zo stanovišť panorám na Lom Šiatorská Bukovinka a zámer rozšírenia ťažby v 3D modeloch

Tabuľka 1: Stanovištia fotodokumentácie (autorka fotiek: M. Slámová; dátum: 24.3.2021)

Stanovište	Uhol záberu a typ	Vizuálne pásmo (VP)	Vizuálny sektor (VS)	Monitoring: áno/nie
S1	Sektorový snímok: 60° – 90°	VP 1 (do 1,2 km)	VS 5 (J – JZ)	nie
S2	Sektorový snímok: 60° – 90°	VP 1 (do 1,2 km)	VS 5 (J – JZ)	nie
S3	Panoramatický snímok: 90° – 120°	VP 1 (do 1,2 km)	VS 8 (S – SZ)	áno
S4	Sektorálny snímok: 60° – 90°	VP 2 (do 3,5 km)	VS 3 (V – JV)	nie

Obrázok 7: Veľmi blízke pohľady vo VP 1. Stanovište S1 – pohľad na kameňolom z hornej južnej terasy

Obrázok 8: Veľmi blízke pohľady vo VP 1. Stanovište S2 – pohľad na kameňolom z hornej južnej terasy na priestor návrhu rozšírenia ťažby

Obrázok 9: Výhľad na lokalitu zámeru rozšírenia kameňolomu zo severu spod kóty Duhár (474 m n m.) nad Šiatorskou Bukovinkou

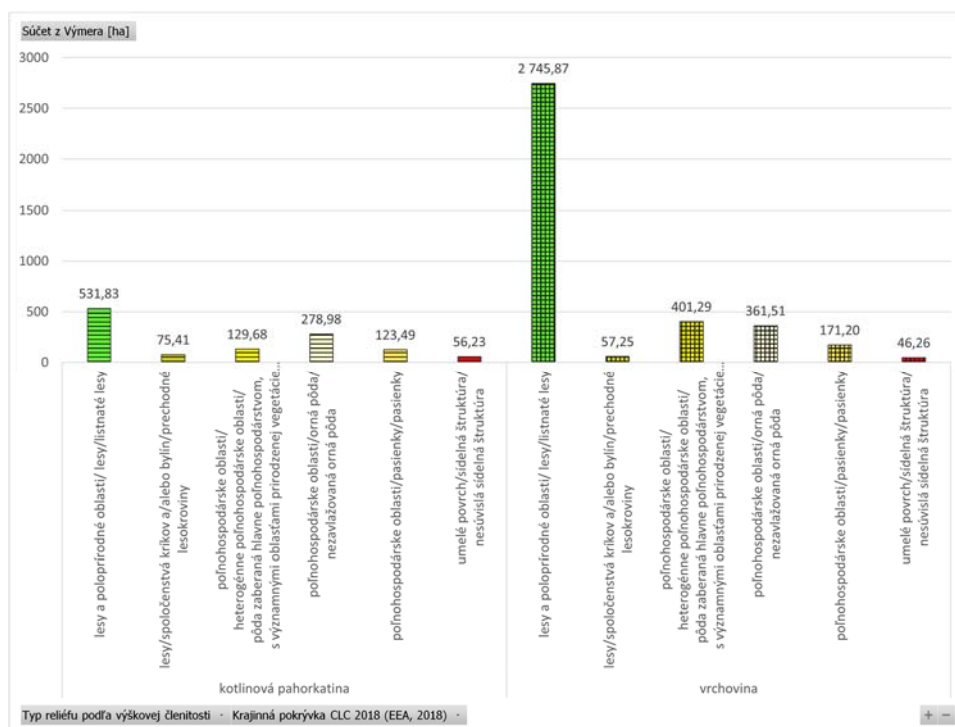
Obrázok 10: Výhľad na lokalitu zámeru rozšírenia kameňolomu z východu, z hradného vrchu Šomoška (500 m n.m.)

3.2 KRAJINNÝ OBRAZ

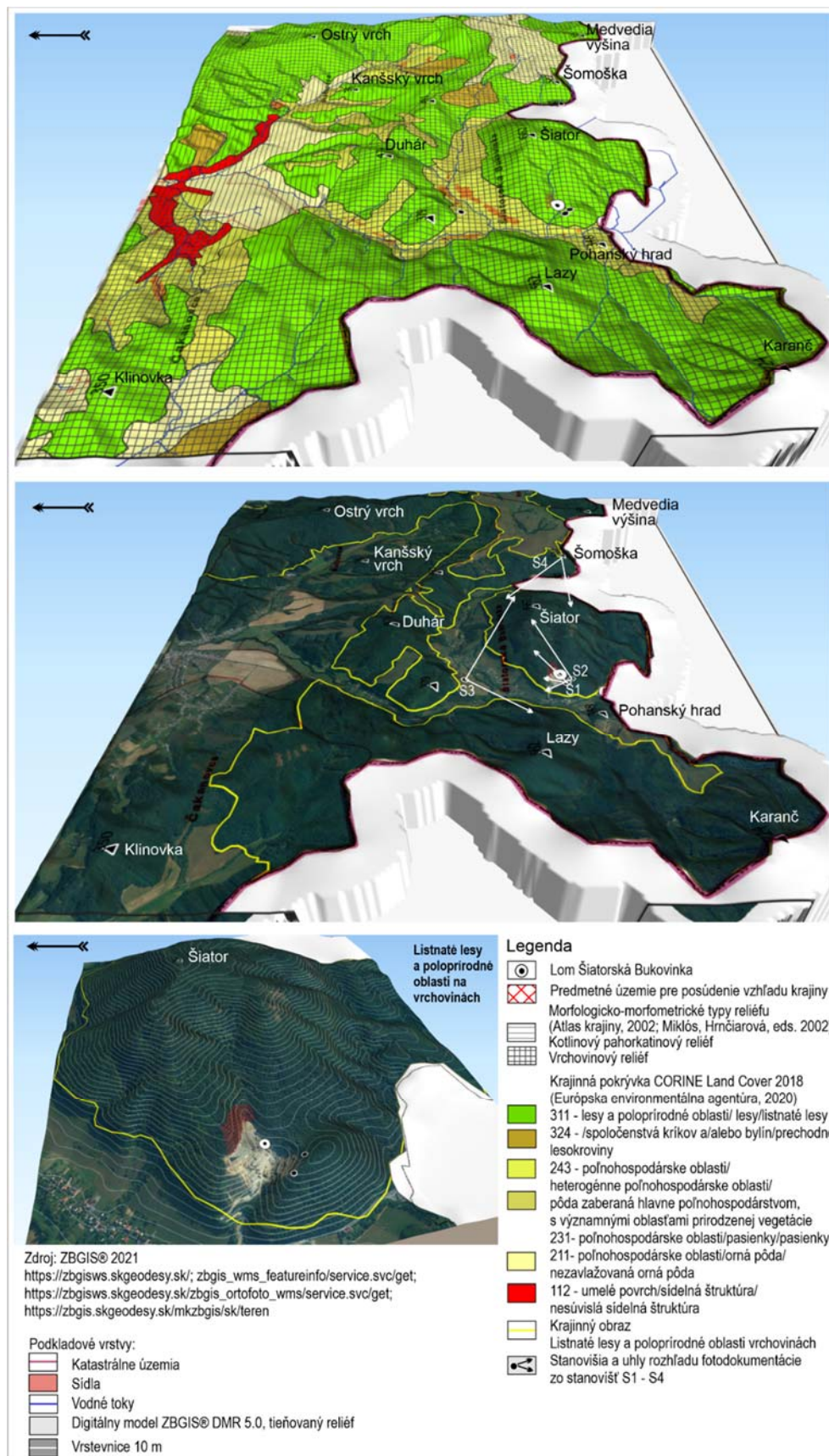
Krajinný obraz definuje konkrétny prevažujúci krajinný typ / typy. Vizualne sa javí sa ako kombinácia tvarov reliéfu (konfigurácia) a usporiadania krajinej pokrývky (kompozícia). Prevažujúce zastúpenie krajinného typu sa vypočíta ako výmera v plošných jednotkách [ha]. Za relevantné typické kombinácie konfigurácie reliéfu a usporiadania zložiek krajinej pokrývky v predmetnom území sa považujú najčastejšie sa vyskytujúce typy krajiny so zastúpením nad 20%.

Termín krajinný obraz definuje Zák. č. 24/2006 o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Téma krajinný obraz je súčasťou dokumentácií vypracovaných podľa zákona a definuje ho Príloha 9 „Obsah a štruktúra zámeru“, III. Základné informácie o súčasnom stave životného prostredia dotknutého územia, 2. Krajina, krajinný obraz, stabilita, ochrana, scenéria“ a Príloha 11 „C. Komplexná charakteristika a hodnotenie vplyvov na životné prostredie vrátane zdravia, II. Charakteristika súčasného stavu životného prostredia dotknutého územia, 8. Krajina - štruktúra krajiny, krajinný obraz, scenéria, stabilita, ochrana a III. Hodnotenie predpokladaných vplyvov navrhovanej činnosti na životné prostredie vrátane zdravia a odhad ich významnosti (predpokladané vplyvy priame, nepriame, sekundárne, kumulatívne, synergické, krátkodobé, dočasné, dlhodobé a trvalé, vyvolané počas výstavby a realizácie, 8. Vplyvy na krajinu - štruktúru a využívanie krajiny, krajinný obraz“).

V širšom území zámeru rozšírenia kameňolomu (6800 ha a z toho na Slovensku 4979 ha) prevažuje lesná krajina (listnaté lesy) a poloprirodné oblasti na vrchovinách (55,15 %; 2745,87 ha) (Obrázok 11). Je to krajinný typ, ktorý vnímame ako prevažujúci a vytvára krajinný obraz. Zámer rozšírenia kameňolomu sa nachádza v tomto krajinnom type na západných svahoch reliéfnej dominanty Šiator (662 m n m.), ktorý dominuje v blízkych a stredne blízkych pohľadoch nad obcou Šiatorská Bukovinka (Obrázok 12). Celkovo v krajine prevažujú lesné porasty a v krajinej matrixi lesov sa zriedkavo vyskytujú trvalé trávne porasty zarastajúce nelesnou drevinovou vegetáciou (Obrázok 14c). V poľnohospodárskej krajine prevažujú heterogénne poľnohospodárske oblasti s významnými oblasťami prirodzenej vegetácie, čo v prípade katastra Šiatorská Bukovinka znamená hlavne vysoký podiel nelesnej drevinovej vegetácie na bývalých lúkach a pasienkoch. Historické poľnohospodárske štruktúry sa tu nevyskytujú. Obce Radzovce a jej časť Čakanovce sa nenachádzajú na nive údolí, ale osídlenie sa vyvinulo na terasách v blízkosti vodných potokov. Šiatorská Bukovinka sa nachádza na svahu pod vrchom Šiator, nad Šiatorským potokom a má charakter ulicovej radovej zástavby. V predmetnom území sa nachádza viacero kameňolomov (turistom známy je napríklad lom Mačacia).

Obrázok 11: Vyhodnotenie krajinného obrazu podľa plošného zastúpenia krajinných typov

Obrázok 12: Krajinné typy a krajinný obraz

3.3 KRAJINNÝ RÁZ

Krajinný ráz reprezentujú špecifické znaky prírodného, kultúrneho a historického dedičstva. Dôležité je, aby tieto znaky boli vnímané a ocenené turistami. Preto musia byť viditeľné bez vizuálnych bariér hlavne z existujúcich komunikácií, vrátane turistických trás a nesmú byť vizuálne rušené alebo prekryté inými, najmä cudzorodými objektami (zohľadňujú sa napríklad vlastnosti: tvar, farba, textúra, funkcia, pôvod). To sa týka najmä pohľadov z turisticky zaujímavých miest ako sú hradný vrch Šomoška (500 m n. m.) a vrch Karanč (724 m n. m.) ale ja iných turistických vyhlíadok. Znaky, ktoré vytvárajú hodnotu krajinného rázu môžu mať význam: svetový, európsky, národný, regionálny a lokálny (Obr. 13).

Krajinný ráz je definovaný v Zák. č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách ako „celkový ráz poľnohospodárskej krajiny“. Zákon však rieši iba posúdenie poľnohospodársky využívaných krajinných typov, ktoré sa v predmetnom širšom území vyskytujú v menšej miere. V predmetnom území nie sú prítomné hodnotné historické poľnohospodárske štruktúry. Preto môžeme konštatovať, že nie je relevantné posudzovať vizuálny vplyv zámeru rozšírenia ťažby v kameňolome vzhľadom k týmto špecifickým sub-štruktúram krajinej pokrývky.

- Špecifické znaky krajinného rázu európskeho významu

Územím európskeho významu podľa §27 ods.1 zákona NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny sa rozumie „*územie v Slovenskej republike tvorené jednou alebo viacerými lokalitami, a) na ktorých sa nachádzajú biotopy európskeho významu alebo druhy európskeho významu, na ochranu ktorých sa vyhlasujú chránené územia ...*“. V katastrálnom území Šiatorská Bukovinka a jeho okolí území sa nachádza jedno chránené územie európskeho významu SKUEV0357 - Cerová vrchovina, ktoré z hľadiska krajinej pokrývky reprezentujú hlavne spoločenstvá listnatých lesov a predmetom ochrany sú lesné biotopy (Výnos Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004) (MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA, 2021). Vymedzenie európskych chránených území vyplýva pre členské štáty Európskej únie zo smernice Rady č. 92/43/EHS o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín. Predmetom ochrany sú biotopy: Kyslomilné bukové lesy (9110), Karpatské a panónske dubovo-hrabové lesy (91G0) Lipovo-javorové sutinové lesy (9180), Bukové a jedľové kvetnaté lesy (9130), Teplomilné panónske dubové lesy (91H0), Panónsko-balkánske cerové lesy (91M0), Xerothermné kroviny (40A0), Pionierske porasty na plytkých karbonátových a bázičných substrátoch zväzu Alysso-Sedion albi (6110), Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy (91E0), Nížinné a podhorské kosné lúky (6510), Subpanónske travinnobylinné porasty (6240), Pionierske spoločenstvá plytkých silikátových pôd (8230), Nespevnené silikátové skalné sutiny kolinného stupňa (8150), Eurosibírske dubové lesy na spraši a piesku (91I0), Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou (8220), Nesprístupnené jaskynné útvary (8310). Lomy a ťažba stavebného kameňa môže mať negatívny vplyv na ciele ochrany v chránenom území (ŠTÁTNA OCHRANA PRÍRODY SR, 2021).

Veľkú časť predmetného územia (vrátane Lomu Šiatorská Bukovinka) pokrýva Chránené vtáčie územie SKCHVU003 - Cerová vrchovina – Porimavie (Vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 30/2008Z. z. zo 7.1.2008, ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Cerová vrchovina – Porimavie, účinná od 1.2.2008). Všetky lesné spoločenstvá v okolí kameňolomu (vrch Šiator, Karanč a Lazy) patria do Ekologicky funkčného priestoru 1 (EFP) a poľnohospodársky využívaná krajina prevažne do EFP 2. V oboch EFP je zakázané otvárať nové kameňolomy a ťažobné priestory (andezit a čadič). Dôvodom je výskyt hniezdnych biotopov výra skalného (ŠTÁTNA OCHRANA PRÍRODY SR, 2021).

- Špecifické znaky krajinného rázu národného významu

Ochrana prírody a krajiny

Širšie predmetné územie patrí do Chránenej krajinej oblasti (CHKO) Cerová vrchovina s celoplošným 2. stupňom ochrany (zriadená vyhláškou MK SSR č. 113/1989 Zb. zo dňa 10. októbra 1989, s účinnosťou od 1. decembra 1989, v znení Zákona NR SR č. 287/1994 Z.z. a novelizovaná vyhláškou MŽP SR č. 433/01 Z.z. zo dňa 3. septembra 2001) (ENVIROPORTÁL, 2021). Zákon č. 543/2002 Z.z. definuje CHKO „§ 18 Chránená krajinná oblasť, (1) Rozsiahlejšie územie, spravidla s výmerou nad 1 000 ha, s rozptýlenými ekosystémami, významnými pre zachovanie biologickej rozmanitosti a ekologickej stability, s charakteristickým vzhľadom krajiny alebo so špecifickými formami historického osídlenia môže vláda Slovenskej republiky (ďalej len „vláda“) nariadením vyhlásiť za chránenú krajinnú oblasť.“ (ENVIROPORTÁL, 2021).

V prevažne mäkko-modelovanom reliéfe Cerovej vrchoviny dominujú vypreparované bazaltové výplne sopečných komínov a struskových kužeľov (Šomoška, Šurice, Hajnáčka, Ragáč). Najvyššie vrchy tvoria čadičové a andezitové trosky. Najrozšírenejším lesným spoločenstvom na území chránenej krajinej oblasti sú bukové duby. Najväčšie zastúpenie tu má dub zimný spolu s dubom letným a cerom a buk lesný, ktorý sa vyskytuje s hrabom. Najsuchšie a najteplejšie lokality zaberá borovica lesná. Prevažujú xerofytne rastlinné spoločenstvá, často viazané na skalné bralá, alebo plytký pôdny substrát na strmých svahoch sopečného pohoria. V zmysle zoogeografického členenia patrí územie do panónskeho pásma stepí. Podzemné pseudokrasové priestory využívajú viaceré druhy netopierov.

Vrch Šiator, kde sa predmetný kameňolom nachádza, pokrývajú z väčšej časti lesy, v ktorých sa vyskytuje európsky významný biotop: Teplomilné panónske dubové lesy (91H0) a korešponduje s národne významným lesným biotopom: Ls3.1 Teplomilné submediteránne dubové lesy. Ma bazaltovom a andezitovom podloží je zastúpený najmä dub cerový, dub zimný, dub žltkastý, dub jadranský a dub plstnatý (tento druh má skôr zastúpenie na pieskovcoch) (CHRÁNENÁ KRAJINNÁ OBLASŤ CEROVÁ VRCHOVINA, 2021).

V širšom riešenom území (6800 ha) sa vyskytujú dve maloplošné chránené územia, ale nemajú vizuálny kontakt s navrhovaným zámerom rozšírenia ťažby v kameňolome.

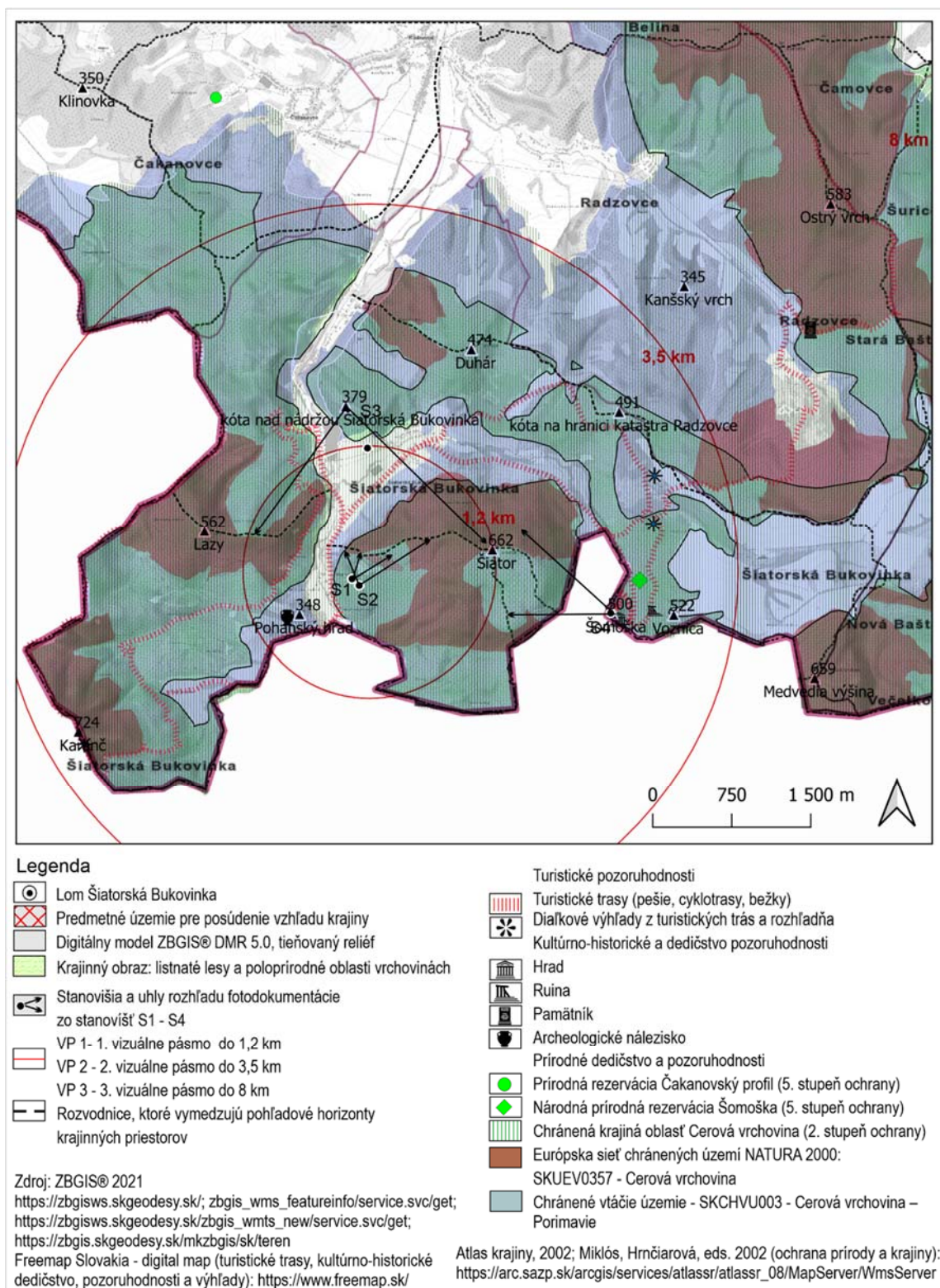
Národná prírodná rezervácia (NPR) Šomoška bola vyhlásená v roku 1954 (Úprava Ministerstva kultúry SSR č. 6917/1983-32 z 31.10.1983) a má výmeru 36,62 ha a nachádza sa v CHKO Cerová vrchovina. Dôvodom ochrany je morfológicky výrazný kopec s odkryvom šesťbokej stĺpovitej odlučnosti čadiča zvaného "Kamenný vodopád" so zrúcaninou stredovekého hradu, s pestrú mozaikou biocenóz a výskytom viacerých chránených druhov rastlín a živočíchov.

Prírodná rezervácia (PR) Čakanovský profil bola vyhlásená v roku 1990 (Nariadenie ONV Lučenec č.1/90 z 24.4.1990, schválené uznesením Pléna č. 12 z 24.4.1990 VZV KÚ v B.Bystrici č. 6/2003 zo 4.3.2003 - 4. stupeň ochrany) a má výmeru 6889 m². Chránené sú dva bývalé ťažobné priestory, na začiatku a na konci Čakanovského geologického profilu.

Ochrana kultúrnych a historických pamiatok

Z hľadiska predmetnej posúdenia zámeru rozšírenia ťažby v Lome Šiatorská Bukovinka je dôležité, aby týmto zámerom nebol narušený výhľad na hradný vrch Šomoška (500 m n. m.) a ani výhľad z hradu. Hrad Šomoška je Národná kultúrna pamiatka (číslo ústredného zoznamu pamiatkového fondu 2582/1). Hradné jadro z 13. až 14. storočia má prvky gotickej architektúry a opevnenie je renesančné (PAMIATKOVÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY, 2021). Zák. č. 49/2002 Z. z. ochrane pamiatkového fondu definuje „charakteristické siluety, pohľady a panorámy“ v „§ 29 Základná ochrana pamiatkového územia, ... (3) Zásady ochrany pamiatkovej rezervácie alebo pamiatkovej zóny obsahujú požiadavky na primerané funkčné využitie územia, na zachovanie, údržbu a regeneráciu historického pôdorysu a parcelácie, objektivej skladby, výškového a priestorového usporiadania objektov, prvkov interiéru a

uličného parteru, charakteristických pohľadov, siluety a panorámy, archeologických nálezísk, prípadne ďalších kultúrnych a prírodných hodnôt pamiatkového územia.“

Obrázok 13: Krajinný ráz: hodnoty krajiny, turistické trasy a výhľady

3.4 CHARAKTERISTICKÝ VZHĽAD KRAJINY

Charakteristický vzhľad krajiny reprezentuje charakteristické znaky krajiny – črty, ktoré sú nositeľmi takých vlastností, ktoré majú spoločenský význam alebo sú účelovým predmetom záujmu ochrany či pretvárania krajiny. Prejavuje sa súborom črt, ktoré danú krajinu odlišujú od akejkolvek inej. Európsky dohovor o krajine z r. 2000 (RADA EURÓPY, 2000), ktorý integruje ochranu prírodného a kultúrneho dedičstva, používa termín „*charakteristické črty krajiny*“. Na Slovensku existujú 2 zákony, ktoré obsahujú podobné termíny. Prvým je Zák. č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku; § 39b Rozhodnutie o využívaní územia; *Rozhodnutie o využívaní územia sa vyžaduje na a) vykonávanie terénnych úprav, ktorými sa podstatne mení územný systém ekologickej stability, vzhľad krajiny,* Ďalej Zák. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny definuje „*charakteristický vzhľad krajiny*“ v § 2 Základné pojmy ods. 1 „*Ochranou prírody a krajiny sa podľa tohto zákona rozumie starostlivosť štátu, právnických osôb a fyzických osôb o voľne rastúce rastliny, voľne žijúce živočíchy a ich spoločenstvá, prírodné biotopy, ekosystémy, nerasty, skameneliny, geologické a geomorfologické útvary, ako aj starostlivosť o charakteristický vzhľad a využívanie krajiny.* Ods. 2 „*Na účely tohto zákona sa považuje za (c) významný krajinný prvok taká časť územia, ktorá utvára charakteristický vzhľad krajiny alebo prispieva k jej ekologickej stabilite, najmä les, rašelinisko, brehový porast, jazero, mokrad', rieka, bralo, tiesňava, kamenné more, pieskový presyp, park, aleja, remíza,...*“

Charakteristický vzhľad krajiny katastrálneho územia Šiatorskej Bukovinky je prejavom hodnôt chránených území európskeho a národného významu. Predmet osobitnej územnej, ale aj druhovej ochrany korešponduje s prevažujúcim krajinným typom lesnej krajiny (listnaté lesy) a poloprírodných oblastí pokrývajúcich vrchovinový mätko-modelovaný reliéf s výskytom brál vypreparovaných čadičových sopečných komínov. Skalné bralá, ale aj opustené kameňolomy tvoria biotopy pre špecifickú flóru a faunu (dravé vtáctvo). Kvalitné prírodné prostredie CHKO Cerová vrchovina s európsky-významnými lesnými biotopmi (SKUEV0357) spolu s Národnou kultúrnou pamiatkou Hradu Šomoška vytvárajú integrovanú prírodno-kultúrno-historickú hodnotu, ktorá je na Slovensku jedinečná a neopakovateľná. Charakteristické črty krajiny, ktoré sú viditeľné v bezprostrednom okolí kameňolomu sú zobrazené na Obr. 14 a tvoria ich: prirodzené teplomilné submediteránne dubové lesy (Ls3.1) a teplomilné panónske dubové lesy (91H0) na svahoch na vrchu Šiator (662 m n m.) (a); ruina stredovekého hradu Šomoška so zachovanou stavbou západnej delovej bašty (b); sústredené sídlo Šiatorská Bukovinka s ulicovou radovou zástavbou na svahoch úpätia vrchu Šiator (c).

Obrázok 14: Charakteristické črty vzhľadu krajiny v katastrálnom území obce Šiatorská Bukovinka: prirodzené listnaté lesy na vrchu Šiator (662 m n m.) s lesnými biotopmi európskeho a národného významu (a); Hrad Šomoška (b); sídlo Šiatorská Bukovinka v údolí na svahoch úpätia vrchu Šiator (c)

3.5 VIZUÁLNY IMPAKT A RIZIKÁ ZÁNIKU ČRT KRAJINY

Cudzorodé krajinné štruktúry, stavebné objekty, zanedbané, alebo nesprávne využívané pozemky, zle lokalizovaná zástavba predstavujú najčastejšie riziká zníženia kvality charakteristického vzhľadu krajiny. Záujmom starostlivosti o krajinu je, aby hospodárska a stavebná činnosť neznižovala kvalitu prostredia a nespôsobovala vizuálny impakt. Lokalita zámeru rozšírenia ťažby kameňolomu bude znamenať z hľadiska vzhľadu krajiny zmenu farby a textúry krajinej pokrývky. V matici lesnej krajiny sa rozšíri plocha odkrytého skalného substrátu. Vzhľadom na skutočnosť, že rozšírenie dobývacieho priestoru nadväzuje na existujúci kameňolom, v krajine nevznikne novotvar, ale vo vzhľade krajiny sa iba zväčší plocha sivých skalných stien a svahov na úkor zelených lesných porastov (Obrázok 15).

Vizuálna kapacita krajiny a vizuálna exponovanosť

Vizuálna kapacita krajiny je jej schopnosť pohltiť novotvary bez toho, aby došlo k narušeniu charakteristického vzhľadu krajiny. Vplyvom návrhu zámeru rozšírenia kameňolomu nehrozí riziko zániku krajinného typu ani zníženie kvality charakteristického vzhľadu krajiny. Prevažujúci lesný krajinný typ v členitom horskom vrchovinovom teréne zvyšuje vizuálnu kapacitu krajiny a počet vyhlídkových miest z turistických trás na predmetnú lokalitu je limitovaný, pretože vedú prevažne

lesom. Predpokladá sa, že časť zámeru rozšírenia ťažby v kameňolome bude viditeľná z turistickej trasy na vrch Šiator (priehľady z lesa, alebo priamo z vyhliadky na vrchole).

3.6 ODPORÚČANIA PRE ZAČLENENIE NOVÝCH OBJEKTŮ DO KRAJINY

Technické dielo mení svoje prostredie a jeho umiestnenie v konkrétnej lokalite má svoje zákonitosti. Podľa zákona č. 50/1976 Zb. v znení neskorších predpisov, v §11 sa uvádza pre územný plán obce „*pripustné, obmedzené a zakázané využívanie plôch*“; §12 – 2/g územný plán zóny ustanovuje začlenenie stavieb do ostatnej krajiny; podľa §13- 3/c, §39a – 2 sa vyžaduje zabezpečenie súladu urbanistického riešenia a architektonického riešenia s okolitým životným prostredím, s ostatnou krajinou, najmä výškové a polohové umiestnenie stavby.

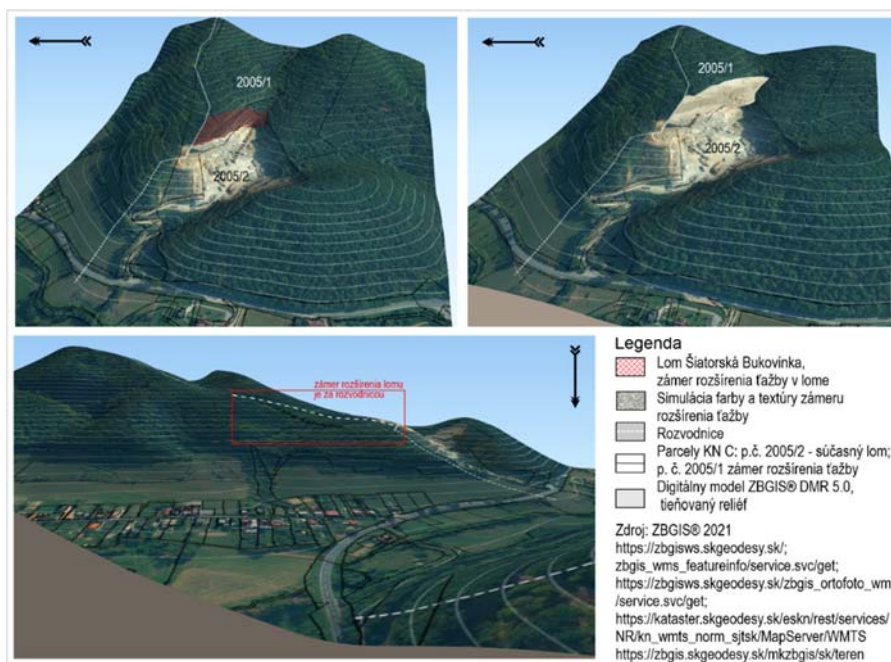
Akýkoľvek zámer rozšírenia ťažobnej aktivity musí prejsť posúdením, pretože prevažná časť územia, ako aj samotný Lom Šiatorská Bukovinka sa nachádza v 2. stupni ochrany prírody a krajiny, v CHKO Cerová vrchovina, v ktorom okrem iného je predmetom ochrany aj charakteristický vzhľad krajiny. Navyše, leží v Chránenom vtáčom území (SKCHVU003) a v jeho okolí sa vyskytujú európsky významné biotopy viazané na lesné spoločenstvá (SKUEV0357). Územie európskeho významu nezasahuje do mikropovodia, v ktorom je lokalizovaný Lom Šiatorská Bukovinka, preto ani zámer rozšírenia ťažby v kameňolome nebude mať priamy vplyv na tieto biotopy. I keď Teplomilné panónske dubové lesy (91H0) a Ls3.1 Teplomilné submediteránne dubové lesy sa nachádzajú v bezprostrednom okolí kameňolomu. Očakávajú sa nepriame dopady ťažobnej činnosti na blízke okolie, ako je prašnosť a hlučnosť. Tieto negatívne javy sú v území prítomné aj v súčasnosti, a to v nepomerne väčšom priestore, aký predstavuje zámer rozšírenia ťažby. Na druhej strane, v budúcnosti vhodne zrekultivovaný kameňolom sa stane stanovištom pre xerothermné kroviny a po utlmení ťažby bude osídlený aj príslušnou faunou (napríklad dravé vtáctvo viazané hniezdením na skalné steny).

V EVP 1 a 2 v Chránenom vtáčom území je zakázané otvárať nové kameňolomy a ťažobné priestory (andezit a čadič). Dôvodom je výskyt hniezdnych biotopov výra skalného. Tento druh hniezdi v skalných útvaroch (kameňolomy, skaly a skalné bralá) v blízkosti otvorenej poľnohospodárskej krajiny. V prípade posúdenia zámeru ide o rozšírenie ťažby, nejde o otvorenie nového dobývacieho priestoru, ale iba rozšírenie súčasného existujúceho kameňolomu. Ak by sa v mieste súčasnej ťažby, alebo v prípade priestoru zámeru rozšírenia kameňolomu, zistil výskyt výra skalného môže sa jeho ochrana dotknúť hospodárskeho využívania kameňolomu. V prípade takéhoto stavu je potrebné usmerniť ťažbu aspoň mimo lokalít s hniezdnym výskytom výra a takto zlaďovať požiadavky na ochranu druhu s hospodárskym využívaním územia. Je potrebné aby sa vždy zachovali vhodné hniezdne biotopy a neboli poškodené aktívne hniezda (ŠTÁTNA OCHRANA PRÍRODY SR, 2021).

Vzhľadom na terénnu polohu Hradu Šomoška (500 m n. m.) na vypreparovanom čadičovom sopečnom komíne, je ruina hradu vizuálnou dominantou viditeľnou aj v diaľkových pohľadoch. Zámer rozšírenia ťažby v kameňolome sa nachádza v nadmorskej výške do 430 m n. m. a na západných svahoch vrchu Šiator (662 m n. m.) a vrch tvorí vizuálnu bariéru medzi Hradom Šomoška, ktorý leží juhovýchodne od vrchu Šiator. Vizuálna silueta Národnej kultúrnej pamiatky Hradu Šomoška nebude vplyvom zámeru rozšírenia ťažby v kameňolome ovplyvnená.

Navrhované rozšírenie priestoru kameňolomu sa nachádza v údolí mikropovodia občasného pravostranného prítoku potoka Belina a priestor nie je priestorovo vizuálne exponovaný. Ak dosiahne zámer rozšírenia lomu vrcholovú polohu – rozvodnicu mikropovodia pod vrchom Šiator (662 m n. m.) stal by sa viditeľný aj pre severovýchodne a severozápadne orientované vizuálne sektory (VS 1 a VS 8) (obrázok 15). Aby sa kameňolom nestal viditeľný pre turistov prichádzajúcich z hlavnej cesty od severu

a vedúcej do obce Šiatorská Bukovinka a ďalej do Maďarskej republiky, je potrebné ponechať v oblasti rozvodnice (pohľadového horizontu) niekoľko desiatok metrov široký pás drevín z pôvodného lesa. Okrem pozitívneho vizuálneho efektu, dreviny splnia aj proti-prašnú a protihlukovú funkciu.

Obrázok 15: Odporúčania pre zachovanie kvality charakteristického vzhľadu krajiny

4. ZÁVER

Keďže prevažujúci lesný krajinný typ v členitom horskom vrchovinovom teréne zvyšuje vizuálnu kapacitu krajiny a počet vyhlídkových miest z turistických trás na predmetnú lokalitu je limitovaný, máme za to, že časť zámeru rozšírenia ťažby v kameňolome bude viditeľná len z turistickej trasy na vrch Šiator (priehľady z lesa, alebo priamo z vyhlídky na vrchole), avšak jeho vizuálny dopad na diaľkové pohľady krajiny hradu Šomoška bude nulový (obr. 16).

Navrhované rozšírenie ťažobného priestoru však odporúčame realizovať s dôrazom na rešpektovanie vyššie uvedených odporúčaní pre zachovanie kvality charakteristického vzhľadu krajiny.

Obrázok 16: Letecký pohľad na lokalitu s naznačením rozšírenia (červenou) v osi hradu Šomoška

POUŽITÁ LITERATÚRA

- 1 CHRÁNENÁ KRAJINNÁ OBLASŤ CEROVÁ VRCHOVINA, 2021. *CHKO Cerová vrchovina – Lesy, na stiahnutie* [online]. Rimavská Sobota: CHKO Cerová vrchovina [cit.18.04.2021]. Dostupné online: <http://chkocerovavrchovina.sopsr.sk/wp-content/uploads/2019/04/CHKO-Cerov%C3%A1-vrchovina-Lesy.pdf>
- 2 ENVIROPORTÁL, 2021. *Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody SR*. [online]. Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia [cit.18.04.2021]. Dostupné online:
- 3 CHKO Cerová vrchovina: <http://www1.enviroportal.sk/kalendar.detail.php?kal=199>
- 4 PR Čakanovský profil: <https://old.uzemia.enviroportal.sk/main/detail/cislo/234>
- 5 NPR Šomoška: <https://old.uzemia.enviroportal.sk/main/detail/cislo/442>
- 6 EURÓPSKA ENVIRONMENTÁLNA AGENTÚRA (EEA) 2021. *CORINE Land Cover 2018*
- 7 [online]. Copenhagen: EEA [cit.18.04.2021]. Dostupné online: <https://land.copernicus.eu/pan-european/corine-landcover>
- 8 FREEMAP.SK. 2021. Automapa, Turistická mapa, Cyklomapa, Lyžiarská mapa. Mapa © Freemap Slovakia, dáta © prispievatelia Open Street Map; Open Street Map: Mapa © prispievatelia Open Street Map. [online]. Dostupné online: <https://www.freemap.sk>
- 9 GEOGRAFICKÝ A KARTOGRAFICKÝ ÚSTAV BRATISLAVA, 2021. *Mapový klient*
- 10 ZBGIS [online]. Bratislava: Geografický a kartografický ústav Bratislava [cit.18.04.2021]. Dostupné online:
- 11 WMS_zbgis_wmts_new: https://zbgisws.skgeodesy.sk/zbgis_wmts_new/service.svc/get
- 12 SK_UGKK_ZBGIS_WMS_Hranica: https://zbgisws.skgeodesy.sk/zbgis_administrativne_hranice_wms_featureinfo/service.svc/get?
- 13 SK_UGKK_ZBGIS_WMS_ZBGIS: https://zbgisws.skgeodesy.sk/zbgis_wms_featureinfo/service.svc/get?
- 14 SK_UGKK_ZBGIS_WMS_Ortofoto: https://zbgisws.skgeodesy.sk/zbgis_ortofoto_wms/service.svc/get
- 15 WMS_zmsr: https://zbgisws.skgeodesy.sk/zmsr_wms/service.svc/get
- 16 DMR 5.0 S-JTSK(JTSK03): <https://zbgis.skgeodesy.sk/mkzbgis/sk/teren>
- 17 JANČURA, P., BOHÁLOVÁ, I., SLÁMOVÁ, M., MIŠÍKOVÁ, P., 2010. Metodika identifikácie a hodnotenia charakteristického vzhľadu krajiny. In *Vestník Ministerstva životného prostredia*, ISSN 1335-1567. 2010, ročník, XVIII, časťka 1b, s. 2-51. Dostupné online: <https://www.sazp.sk/zivotne-prostredie/starostlivost-o-krajinu/europsky-dohovor-o-krajine/metodika-charakteristickeho-vzhľadu-krajiny.html>
- 18 KOĽAJOVÉ A DOPRAVNÉ STAVBY, 2021. *Lom Šiatorská Bukovinka* [online]. Koľajové a dopravné stavby s.r.o. Košice [cit.18.04.2021]. Dostupné online: <http://www.kds.sk/-lom-siatorska-bukovinka>
- 19 MIKLÓS, L., T. HRNČIAROVÁ (eds.) 2002. *Atlas krajiny Slovenskej republiky* [online]. Bratislava: MŽP SR, Banská Bystrica: SAŽP [cit.20.07.2020]. ISBN 80-88833-27-2. Dostupné online:
- 20 Web aplikácia Atlasu SR: <https://geo.enviroportal.sk/atlassr/>
- 21 ArcGIS REST Services Directory, atlassr/atlassr_04: https://arc.sazp.sk/arcgis/services/atlassr/atlassr_04/MapServer/WmsServer
- 22 ArcGIS REST Services Directory, atlassr/atlassr_08: https://arc.sazp.sk/arcgis/services/atlassr/atlassr_08/MapServer/WmsServer

- 23 MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA, 2021. Výnos Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 3/2004–5. 1 zo 14. júla 2004, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu. In *Vestník Ministerstva životného prostredia SR*. ISSN 1335-1567. 2004, ročník, XII, čiastka b, s. 2-51. Dostupné online: https://www.minzp.sk/files/sekcia-ochranyprirodyakrajiny/uzemna-ochrana-prirody/natura-2000/vestnik-3_2004.pdf
- 24 PAMIATKOVÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY, 2021. *Register NKP - tabuľkové zoznamy* [online]. Bratislava: Pamiatkový úrad Slovenskej republiky. [cit. 29.03.2021]. Dostupné online: <http://www.pamiatky.sk/sk/page/register-nkp-tabulkove-zoznamy>
- 25 RADA EURÓPY, 2000. The European Landscape Convention, ETS No. 176, Strasbourg. [online]. Strasbourg: Rada Európy [cit. 29.03.2021]. Dostupné online: http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/heritage/Landscape/default_en.asp
- 26 ŠTÁTNÁ OCHRANA PRÍRODY SR, 2021. [cit. 29.03.2021]. Dostupné online:
- 27 NATURA 2000: <http://www.sopsr.sk/natura/index1.php?p=4&sec=5&kod=SKUEV0357>
- 28 Program starostlivosti Chránené vtáčie územie Cerová vrchovina – Porimavie 2016-2045: <http://www.sopsr.sk/ps.chvu2/files/Cerova-vrchovina-Porimavie.pdf>
- 29 ZÁKON O ÚZEMNOM PLÁNOVANÍ A STAVEBNOM PORIADKU č.50/1976 Zb. Zbierka zákonov Slovenskej Republiky [cit. 29.03.2021]. Dostupné online: http://www.zbierka.sk/sk/predpisy/zakon-50-1976-zb.p-28287.html?aspi_hash=NTAvMTk3NiBaYi4
- 30 ZÁKON č. 330/1991 Zb. O POZEMKOVÝCH ÚPRAVÁCH, USPORIADANÍ POZEMKOVÉHO VLASTNÍCTVA, POZEMKOVÝCH ÚRADOCH, POZEMKOVOM FONDÉ A O POZEMKOVÝCH SPOLOČENSTVÁCH. Zbierka zákonov Slovenskej Republiky [cit. 29.03.2021]. Dostupné online: <https://www.slovlex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1991/330/>
- 31 ZÁKON Č. 543/2002 Z. Z. O OCHRANE PRÍRODY A KRAJINY. Zbierka zákonov Slovenskej Republiky [cit. 29.03.2021]. Dostupné online: <https://www.slovlex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/543/20150101.html>
- 32 ZÁKON č. 49/2002 Z. z. O OCHRANE PAMIATKOVÉHO FONDU. Zbierka zákonov Slovenskej Republiky [cit. 29.03.2021]. Dostupné online: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/49/20140701>
- 33 ZÁKON Č. 24/2006 Z.Z. O POSUDZOVANÍ VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A O ZMENE A DOPLNENÍ NIEKTORÝCH ZÁKONOV. Zbierka zákonov Slovenskej Republiky [cit. 29.03.2021]. Dostupné online: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2006/24/20150801.html>